

UDKAST

Udnyt folkebibliotekernes potentialer

Folkebiblioteket er folkets bibliotek. Biblioteket er et stærkt omdrejningspunkt i lokalsamfundet - ikke blot for litteratur, oplysning, dannelse og kulturel aktivitet, men som et sted, der skaber sammenhængskraft og grobund for udvikling.

I en tid præget af forandringer, opbrud og kriser har biblioteket en unik position og betydning for oplevelsen af nærhed og fællesskaber mellem mennesker, for vores tænkning og vores kulturliv – og i sidste ende vores demokrati. Med et stærkt bibliotek har kommunerne mulighed for at engagere og understøtte dannelsen hos borgerne, udvikle bæredygtige lokalsamfund og styrke demokratiet.

Biblioteket har alle forudsætninger for at understøtte en række af FN's Verdensmål, som mange kommuner allerede arbejder med - særligt fokus på sundhed og trivsel (verdensmål 3), kvalitetsuddannelse og livslang læring (verdensmål 4) samt fokus på bæredygtige byer og lokalsamfund (verdensmål 11).

Det er tanken, at dette debatoplæg skal danne grundlag for en bred forankret drøftelse i kommunerne om, hvilken rolle folkebiblioteket skal spille fremadrettet. Med debatoplægget peges på en række områder, hvor biblioteket har potentiale til at skabe merværdi for kommunen.

Det er ikke intentionen, at alle biblioteker skal kunne det hele, men kommunalbestyrelserne opfordres til at drøfte, hvad der er vigtigt at sætte fokus på i sin egen kommune.

Bibliotekets potentialer

Folkebiblioteket er Danmarks største kulturinstitution, men det er også meget mere. Folkebibliotekernes grundlæggende idé om oplysning, dannelse og kulturel aktivitet for alle er broen til fremtiden, hvor borgerne i endnu højere grad end i dag vil have brug for et sted, hvor alle har mulighed for at hente viden og information og mødes på tværs af kulturel, økonomisk og social baggrund.

Oplyste medborgere har altid været forudsætningen for det danske demokrati, vores sammenhængskraft og velfærdssamfund. Her har folkebiblioteket haft en vigtig historisk rolle. Og biblioteket skal fortsat tage ansvar – også på nye områder. Bibliotekets troværdighed skal være i top i en tid, hvor tilliden til nyhedsstrømme og medier er udfordret.

For de fleste kommunale opgaver gælder, at de ikke lader sig løse inden for et specifikt område, men kun kan løses gennem målrettede indsatser og samarbejder på tværs af sektorer. Her har folkebiblioteket et stort potentiale og mange steder også stor erfaring som det lokale omdrejningspunkt, der kan være drivkraft for forandringer.

Biblioteket kan spille en væsentlig rolle, uanset om det handler om at styrke børns læsning og understøtte digital dannelse, at skabe rammer for fællesskaber, foredrag og kulturelle aktiviteter eller indsatser inden for digitalisering, integration, sundhed, socialt udsatte mv. Biblioteket er derfor som vidensinstitution, og lokalt samlingspunkt, indgang til at løfte flere af FN's verdensmål, som kommunerne arbejder med.

Biblioteket understøtter trivsel, læselyst og dannelse

Der bliver født flere børn, borgerne bliver ældre, og i Danmark er livet godt for de fleste. Men andelen af børn og unge, som mistrives, er stigende. Flere er pressede af hverdagens krav og forventninger fra skole, forældre, samfund og ikke mindst de sociale medier.

Kultur, herunder litteratur og læsning, kan være vejen til livsglæde, robusthed, kritisk tanke og dannelse, og folkebiblioteket kan være en del af borgernes liv fra baby til pensionist.

Folkebibliotekerne kan spille en afgørende rolle for børn og unges sprogudvikling, dannelse og læsning og byder på mange læringstilbud til folkeskolerne såsom informationssøgning, kildekritik mv. Men der er et fornyet behov for at bringe læselysten mere i spil, og folkebiblioteket kan skabe gode og alternative frirum for børn og unge, som samtidig bidrager til læring og dannelse.

Læselyst og læsekundskaber er ikke blot afgørende for at gennemføre en uddannelse og være på arbejdsmarkedet, men også for at blive et "helt" og robust menneske, der har stiftet bekendtskab med andre skæbner, virkeligheder og historier gennem læsningen.

Folkebibliotekerne kan etablere samarbejder vedr. sprogudvikling og læsning med en lang række parter som f.eks. sundhedsplejen, daginstitutioner og folkeskoler, skolefritidsordninger, klubtilbud og ungdomsuddannelser, ligesom læseklubber kan stimulere lystlæsning og sociale fællesskaber for unge, voksne og ældre.

[Eksempler fra casesamling]

Spørgsmål til debat:

- 1. Hvordan skal folkebiblioteket bedst muligt understøtte børn og unges udvikling, sprog og læselyst?*
- 2. Hvordan sikrer I samspillet mellem biblioteket og dagtilbud, skole, SFO mv. ift. børn og unge, og hvilke politiske drøftelser kræver det evt. på tværs af udvalgsstrukturer?*
- 3. Hvordan ser I behovet for at udnytte potentialerne i samarbejder mellem folkebibliotek og andre sektorer, som f.eks. social- og sundhedsområdet, integration, beskæftigelse mv.?*

Biblioteket skaber digitale medborgere

Allerede før Corona-pandemien ramte verden, var den digitale tidsalder i fuld fart. Vi er konstant omgivet af information fra mange forskellige medier, kilder og platforme, og hvor den grundlæggende digitalisering af vores samfund kan risikere at hægte nogle samfundsgrupper af. Uden digitale kompetencer er man afskåret fra den viden og information og de samtaler og fællesskaber, der findes på digitale platforme, ligesom man ikke kan have den nødvendige kontakt til offentlige myndigheder.

Folkebibliotekerne kan være borgernes indgang og adgang til den digitale verden. Det gælder f.eks. informationssøgning og brug af digitale ressourcer, som e-bøger, lydbøger og lignende. Folkebiblioteket kan også udbyde IT-kurser, som kan være åbne for alle eller målrettet bestemte befolkningsgrupper, ligesom biblioteket kan introducere børn og unge til digital kildekritik, brug af e-boks og digital kommunikation med det offentlige.

Bibliotekerne kan understøtte, at der bliver endnu flere digitale medborgere i fremtiden ved at give adgang til digitale platforme og understøtte digital kunnen og digital dannelse, så borgerne både nu og fremover bliver i stand til at færdes på, være kritiske overfor og forstå digitale medier og platforme.

[Eksempler fra casesamling]

Spørgsmål til debat:

- 1. Hvordan vil I sikre, at folkebiblioteket forbliver et relevant og tidssvarende tilbud til borgerne i en tid, hvor mere og mere digitaliseres?*
- 2. Hvor ser I potentialerne for hhv. det fysiske og det digitale bibliotek?*

3. *Hvordan finder I balancen mellem det fysiske og det digitale bibliotek?*

Biblioteket giver sammenhængskraft og fællesskab

Stadig flere danskere – både unge og gamle - føler sig isolerede og ensomme. Og flere mennesker står uden for eller på kanten af fællesskabet. De er marginaliserede pga. sygdom, økonomiske, sociale eller psykiske problemer eller kulturelle og sproglige udfordringer. Mange af yderområderne i Danmark bliver affolkede, og efterlader halvtomme byer med svære kår for fællesskab og lokalsamfund.

I den digitale tidsalder kan fysiske samlingssteder skabe samvær og følelsen af at høre til et sted. Mange biblioteker er allerede ramme om civilsamfundets egne aktiviteter og skaber rum til selvorganiserede tiltag og kulturelle aktiviteter. Andre biblioteker er deciderede kulturhuse, og arrangerer selv foredrag, koncerter og diverse events.

Folkebiblioteket kan samtænkes med andre initiativer via gode samarbejder, men også ved egentlige samlokationer, så biblioteket ligger samme sted som borgerservice, kulturhus, musikskole, idrætshal, folkeskole, foreningslokaler mv.

Folkebiblioteket kan være centrum for liv i byer og byområder, hvor de er med til at skabe sammenhængskraft og fællesskaber mellem mennesker samt levende og attraktive bymidter. Biblioteket kan understøtte den sociale infrastruktur og borgernes lyst til at deltage i fællesskabet. Ofte med helt enkle midler og fokus på værtskab, så også nye grupper bydes velkomne, hvad end det er ensomme ældre, unge studerende eller småbørnsfamilier.

[Eksempler fra casesamling]

Spørgsmål til debat:

1. *Hvordan ser I behovet for at gøre folkebiblioteket til et relevant samlingssted for det lokale fællesskab og borger/brugerdrevne aktiviteter?*
2. *Hvordan finder I balancen mellem biblioteket som et sted for litteratur, dannelse og oplysning og biblioteket som fysisk mødested?*
3. *Hvilke potentialer kan der være i at jeres bibliotek samlokaliseres med andre kommunale institutioner?*

Bagsidetekst:

Udnyt bibliotekets potentialer

Folkebibliotekerne har muligheden for at spille en afgørende rolle i kommunen som medspiller på mange kommunale områder og dagsordener. Med dette debatoplæg peges der på, at biblioteket kan bruges til mange ting, men det kan ikke alt på samme tid eller i lige høj grad. KL håber, at debatoplægget og de efterfølgende cases vil inspirere til gode drøftelser i kommunalbestyrelserne om, hvad man ønsker at bruge biblioteket til i netop sin kommune.

[Boks med tekst: Til brug for den lokale drøftelse har KL udarbejdet en Power Point præsentation, som kan tilpasses lokale forhold. Find den på kl.dk/fremtidensfolkebiblioteker sammen med bl.a. data, statistik og flere cases vedr. fremtidens folkebiblioteker.]